

Minister Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej

BM-II.059.1.287.2026

Warszawa, /elektroniczny znacznik czasu/

Pan

Włodzimierz Czarzasty

Marszałek Sejmu

Rzeczypospolitej Polskiej

Szanowny Panie Marszałku,

w odpowiedzi na interpelację nr 16906 Pana posła Mateusza Morawieckiego, w sprawie planowanych zmian w systemie opieki nad dziećmi wymagającymi całodobowego wsparcia oraz zagrożeń wynikających z procesu deinstytucjonalizacji, proszę przyjąć poniższe wyjaśnienia.

Całość aktualnych działań w obszarze polityki społecznej, zwłaszcza w sferze rozwoju usług społecznych, podejmowanych jest przy uwzględnieniu idei deinstytucjonalizacji. Podejście to jest przyjęte zarówno na szczeblu ogólnoeuropejskim, w licznych inicjatywach Unii Europejskiej o wymiarze społecznym, jak również od lat obecne w polskiej polityce społecznej, w planowanych i wdrażanych rozwiązaniach z zakresu zabezpieczenia społecznego, rozwoju usług społecznych i wsparcia osób potrzebujących pomocy w codziennym funkcjonowaniu, w tym w przyjętej uchwałą nr 135 Rady Ministrów z dnia 15 czerwca 2022 r. Strategii rozwoju usług społecznych, polityki publicznej do roku 2030 (z perspektywą do 2035 r.).

Koncepcja ta rozumiana jest jako proces dążący do zapewnienia dostępności form opieki jak najbliżej środowiska lokalnego danej osoby. Umożliwia to realizację prawa do opieki długoterminowej z zachowaniem godności i autonomii poszczególnych osób i rodzin. Proces ten zakłada zagwarantowanie wyboru i prawa do niezależnej egzystencji w znanym beneficjentom usług pomocowych środowisku tak długo, jak długo będą sobie tego życzyć i pozostaną do tego zdolni w psychicznie, fizycznie i intelektualnie.

Celem projektu ustawy o zmianie ustawy o pomocy społecznej oraz niektórych innych ustaw wpisanym do Wykazu prac legislacyjnych i programowych Rady Ministrów pod numerem UD315 jest zainicjowanie reformy systemu pomocy społecznej, ukierunkowanej na zwiększenie dostępności i jakości usług społecznych, poprawę efektywności działań pomocowych oraz zapewnienie skuteczniejszych i lepiej skoordynowanych form wsparcia dla osób i rodzin znajdujących się w trudnej sytuacji życiowej.

Bezpośrednią przyczyną podjęcia prac legislacyjnych jest konieczność dostosowania przepisów ustawy o pomocy społecznej do aktualnych wyzwań społecznych, w tym potrzeb wynikających z procesu deinstytucjonalizacji, rozwoju mieszkalnictwa wspomaganego i środowiskowych form wsparcia.

Domy pomocy społecznej są i pozostaną istotnym elementem systemu wsparcia w ramach opieki długoterminowej. Równocześnie jednak konieczne są działania zwiększające dostęp do form wsparcia opartych o usługi środowiskowe świadczone blisko osoby ich potrzebujących.

Projekt ustawy o zmianie ustawy o pomocy społecznej zawiera m.in. przepisy zwiększające dostępność i wspierające rozwój mieszkalnictwa wspomaganego.

Projekt ustawy o zmianie ustawy o pomocy społecznej oraz niektórych innych ustaw przedstawiony do konsultacji publicznych zawiera przepis na podstawie, którego do domów pomocy społecznej kierowane mogą być jedynie osoby pełnoletnie. Natomiast pozostałe regulacje ustawy o pomocy społecznej dotyczące przebywania osób małoletnich w tego typu placówkach pozostają niezmienione. W katalogu typów domów pomocy społecznej pozostanie dom dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych intelektualnie. Przepisy nowelizacji ustawy o pomocy społecznej nie przewidują zatem zamykania domów pomocy społecznej.

Kierownictwo resortu rodziny stoi na stanowisku, że w przypadku kiedy rodzice nie mogą sprawować opieki nad dzieckiem, podstawową formą wsparcia, jaką należy mu zapewnić bez względu na stopień jego niepełnosprawności, powinno być umieszczenie w pieczy zastępczej. Domy pomocy społecznej są często bardzo dużymi instytucjami. W Polsce funkcjonują łącznie 103 domy pomocy społecznej dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych intelektualnie oraz domy typu łączonego (dla osób dorosłych niepełnosprawnych intelektualnie oraz dzieci i młodzieży niepełnosprawnych intelektualnie). Według stanu na 31 grudnia 2025 r. (dane wstępne ze sprawozdań resortowych, w trakcie weryfikacji) we wszystkich placówkach przebywało łącznie 972 dzieci, przy czym w tych, w których przebywają dzieci większość mieszkańców to osoby dorosłe (małoletni stanowią ok. 23% wszystkich mieszkańców domów pomocy społecznej dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych intelektualnie i ok. 6% wszystkich mieszkańców domów typu łączonego, tj. dla osób dorosłych niepełnosprawnych intelektualnie oraz dzieci i młodzieży niepełnosprawnych intelektualnie).

W MRPiPS procedowany jest obecnie projekt nowelizacji ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (UD354), który znajduje się na etapie konsultacji publicznych.

Projekt zakłada umożliwienie organizacjom pozarządowym pełnienie funkcji organizatorów rodzinnej pieczy zastępczej, wspierającej powiaty w tworzeniu nowych miejsc w rodzinnej pieczy zastępczej. Pozarządowy organizator rodzinnej pieczy zastępczej, po spełnieniu określonych ustawowo wymogów, będzie pozyskiwał, szkolił i prowadził rodziny zastępcze dla dzieci, którym powiatowe centra pomocy rodzinie nie są w stanie zapewnić miejsc w pieczy zastępczej. Pozarządowy organizator rodzinnej pieczy zastępczej będzie też mógł poszukiwać rodzin zastępczych m.in. dla dzieci jednocześnie umieszczonych w pieczy zastępczej, jak i np. w domu pomocy społecznej (sytuacja tzw. podwójnych umieszczeń), tak aby zapewnić jak największej liczbie małoletnich wychowanie w rodzinie. Projektowane regulacje pozwolą organizacjom pozarządowym skuteczniej dbać o dobrostan dzieci i rodzin zastępczych.

Należy podkreślić, że wiele organizacji pozarządowych cechuje wysoka motywacja do podejmowania działań na rzecz deinstytucjonalizacji pieczy zastępczej oraz bogate doświadczenie w zakresie pracy z rodzinami zastępczymi. Możliwość objęcia przez te podmioty roli organizatora rodzinnej pieczy zastępczej zwiększa możliwości tworzenia nowych miejsc w pieczy rodzinnej, także w zakresie rodzin specjalistycznych, ukierunkowanych na pracę z dziećmi o szczególnych potrzebach.

W nowelizacji określono sposób uzyskiwania przez uprawnione podmioty możliwości podejmowania działań pozarządowego organizatora rodzinnej pieczy zastępczej oraz: profil podmiotów uprawnionych do składania wniosków o realizację tego zadania, zasady prowadzenia rodzinnej pieczy zastępczej, zasady finansowania kosztów pobytu dzieci w tak

zorganizowanej rodzinnej pieczy zastępczej, a także mechanizmy kontroli nad działalnością pozarządowego organizatora rodzinnej pieczy zastępczej.

Kierownictwo MRPiPS zorganizowało szerokie konsultacje publiczne projektu ustawy o zmianie ustawy o pomocy społecznej oraz niektórych innych ustaw. Zapewniam, że uwagi zgłaszane w ramach tego procesu będą skrupulatnie analizowane. Ostateczny kształt przepisów zależy od dalszych etapów procesu legislacyjnego.

Równolegle do prac nad nowelizacją ustawy o systemie pomocy społecznej prowadzone są prace nad reformą systemu pieczy zastępczej oraz ustawą o asystencji osobistej. Razem ustawy te mają sprawić by dzieci, również te z niepełnosprawnościami mogły uzyskiwać większe wsparcie.

Z wyrazami szacunku

z up. Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej

Katarzyna Nowakowska

Podsekretarz Stanu

/-kwalifikowany podpis elektroniczny-/